

Nr 108.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

(2:a avd.)

Driftbudgeten.

Attonde huvudtiteln.

1:o) **Bidrag till reparation av Västerås domkyrka.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 125 (bilaga 6, punkt 1, s. 33 och 34 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 18 mars 1949) framlagda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till reparation av Västerås domkyrka* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisa ett reservationsanslag av 4 700 kronor.

2:o) **Lunds universitet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 34 och 35) hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 18 mars 1949 angiven merkostnad för vissa inredningsarbeten för den prekliniska tandläkarutbildningen m. m. må bestri-
das från det för budgetåret 1948/49 anvisade förslagsanslaget till Lunds universitet: Omkostnader med högst 35 000 kronor.

3:o) **Utrustning av en undertryckskammare m. m. vid akademiska sjukhuset i Uppsala.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 35—38) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisa ett reservationsanslag av 80 500 kronor.

För budgetåret 1946/47 anvisade riksdagen ett reservationsanslag av 390 000 kronor till flygmedicinsk forskning. Av detta anslag avsåg ett be-

lopp av 20 000 kronor inrättande av en klimatkammare vid fysiologiska institutionen vid universitetet i Uppsala. Beträffande skälen för denna medelsanvisning torde få hänvisas till propositionen 1946: 273, s. 188 ff. Såsom därav framgår hade i anslaget också inräknats medel för inrättande av undertryckskammare vid universitetet i Lund (50 000 kronor) och vid karolinska mediko-kirurgiska institutet (100 000 kronor). I detta sammanhang må även erinras om att en undertryckskammare tidigare inrättats vid gymnastiska centralinstitutet.

Efter framställning av vederbörande universitetsmyndigheter i Uppsala har *kanslern för rikets universitet* hemställt, att för uppförande av en undertryckskammare och en klimatanläggning i den under byggnad varande öronkliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala måtte på tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas ett anslag av 95 500 kronor, varav 15 000 kronor till byggnadsarbeten och 80 500 kronor till utrustning. Därvid har förutsatts, att förutnämnda belopp av 20 000 kronor, vilket ännu icke tagits i anspråk, skulle få disponeras för inrättandet av klimatanläggningen.

Universitetets drätselnämnd har anfört, att av det äskade beloppet 15 000 kronor borde anvisas som byggnadsanslag och 80 500 kronor som utrustningsanslag. Då kostnaderna beräknats med hänsyn till att byggnadsarbetena skulle utföras i samband med de pågående byggnadsarbetena för uppförande av klinikbyggnaden och då vidare leveranstiden för erforderlig apparatur vore mycket lång, har drätselnämnden ansett anslagen böra anvisas på tilläggsstat för budgetåret 1948/49.

Flyg- och navalmedicinska nämnden har ansett det i hög grad önskvärt, att universitetet i Uppsala bereddes tillfälle och möjligheter till flygmedicinsk forskning. Såsom i första hand synnerligen angeläget har nämnden betecknat anskaffandet av en klimatanläggning. På universitetets fysiologiska institution, där en för nämndens verksamhet värdefull beklädnadsfysiologisk forskning ägt rum, hade erfarenhet och sakkunskap på området samlats. Nämnden, som ansett det för inrättande av en klimatkammare år 1946 beviljade anslaget otillräckligt, har förklarat sig livligt tillstyrka framställningen om ytterligare anslag för uppförande av en klimatanläggning. Nämnden har också uttalat sig för anskaffande av en undertryckskammaranläggning till universitetet men ansett även andra forskningsuppgifter än de avsedda oto-rhino-laryngologiska böra bli tillgodosedda genom anläggningen. Därjämte har nämnden förutsatt, att det forskningsarbete, som kunde komma att utföras med hjälp av anläggningen, på lämpligt sätt samordnades med den övriga flygmedicinska forskningen i landet. Vid behov borde anläggningen även kunna tagas i anspråk för undersökningar av personal från flygflottiljen och flygkadettskolan i Uppsala.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Under de senare åren ha åtgärder vidtagits för åstadkommande av en flygmedicinsk forskning i vårt land. Såsom av propositionen 1946: 273 framgår har denna forskning ansetts böra i första hand knytas till universitetens, karolinska institutets och gymnastiska centralinstitutets fysiologiska institu-

tioner. För Uppsala-universitetets vidkommande har avsetts, att dess fysiologiska institution tills vidare skulle medverka endast i begränsad omfattning, nämligen genom undersökningar i klimatkammare. Orsakerna härtill ha främst varit brist på lämpliga lokaler och ringa tillgång på speciellt flygmedicinskt inriktade forskare. Det har emellertid förutsatts, att frågan om institutionens medverkan kunde komma i ett nytt läge, sedan förhållandena i dessa avseenden ändrats.

Enligt det nu föreliggande förslaget skulle frågan om lokaler för flygmedicinsk forskning vid universitetet i Uppsala lösas genom att i den under uppförande varande öronkliniken vid akademiska sjukhuset inrättas en klimatkammare och en undertryckskammare, vilka även skulle användas för undersökningar inom de vetenskapsgrenar, för vilka kliniken är avsedd. I fråga om klimatkammaren innebär förslaget en utvidgning av vad som beslutats av 1946 års riksdag, då 20 000 kronor anvisades för inrättande av en klimatkammare vid fysiologiska institutionen i Uppsala. Anordnandet av en undertryckskammare i Uppsala har däremot icke tidigare närmare dryftats. Vad angår de personliga förutsättningarna för en flygmedicinsk verksamhet i Uppsala må framhållas, att tillgången på flygmedicinskt inriktade forskare därstädes under senare år ökat avsevärt. I likhet med flyg- och navalmedicinska nämnden har jag därför ansett mig böra tillstyrka den föreliggande framställningen. Vad nämnden anfört rörande användningen av undertryckskammaren och forskningsverksamhetens bedrivande torde dock böra beaktas.

Kostnaderna för inrättande och utrustning av undertryckskammaren och klimatanläggningen ha beräknats till sammanlagt 115 500 kronor, varav dock 20 000 kronor avsetts skola gäldas genom ianspråktagande av förutnämnda år 1946 anvisade belopp. Jag har icke funnit anledning till erinran häremot. Enligt vad jag inhämtat skulle ytterligare kostnader uppkomma, om nu ifrågavarande arbeten icke komme till stånd samtidigt med pågående byggnadsarbeten för öronkliniken utan utföras senare. Av det nu erforderliga tilläggsbeloppet, 95 500 kronor, torde 15 000 kronor, avseende byggnadskostnader, böra uppföras såsom investeringsanslag och 80 500 kronor, avseende utrustning, böra utgå såsom reservationsanslag; om anvisande av investeringsanslaget gör jag framställning i annat sammanhang denna dag. Anslagen torde böra uppföras på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Utskottet har ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag. I likhet med departementschefen samt flyg- och navalmedicinska nämnden anser utskottet, att även andra forskningsuppgifter än de avsedda oto-rhino-laryngologiska böra tillgodoses genom den planerade undertryckskammaranläggningen ävensom att det forskningsarbete, som kan komma att bedrivas med hjälp av anläggningen, på lämpligt sätt bör samordnas med den övriga flygmedicinska forskningen i landet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Utrustning av en undertryckskammare m. m. vid akademiska sjukhuset i Uppsala* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisa ett reservationsanslag av 80 500 kronor.

4:o) **Inredning och utrustning av genetiska institutionen vid Lunds universitet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 38 och 39) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inredning och utrustning av genetiska institutionen vid Lunds universitet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisa ett reservationsanslag av 75 600 kronor.

5:o) **Bidrag till ekonomisk studie- och upplysningsverksamhet.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, s. 40—42) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisa ett reservationsanslag av 62 000 kronor.

I skrivelse den 23 december 1948 har *Arbetarnas bildningsförbund* framhållit, att de ekonomiska frågornas ökade aktualitet skapat ett intresse, som gjort det synnerligen önskvärt och nödvändigt att åstadkomma en omfattande ekonomisk upplysningsverksamhet. Då de anslagsmedel, som för budgetåret 1948/49 tilldelats studieförbunden för föreläsningar i anslutning till lokalt organiserat studiearbete, vilka förmedlas av ABF, redan vore förbrukade, har förbundet anhållit om ett särskilt anslag å 62 000 kronor, varav 60 000 kronor till föreläsningsförmedlingen som bidrag till föreläsningar och 2 000 kronor som bidrag till en korrespondenskurs.

Skolöverstyrelsen har med vissa förbehåll tillstyrkt framställningen och därvid anfört bland annat följande.

Överstyrelsen vill för sin del understryka betydelsen av en studie- och upplysningsverksamhet, som i nuvarande brydsamma ekonomiska läge ger insikt i de ekonomiska sammanhangen och i vida kretsar sprider förståelse för den ekonomiska situationens problem och krav. Överstyrelsen kan emellertid icke underlåta att i viss mån ställa sig tveksam till möjligheterna att få en så god anslutning av deltagare, att verksamheten verkligen fyller sin uppgift, och vill i detta sammanhang erinra om att de krisföreläsningar, som med särskilt anslag anordnades under krigsåren, i en del fall tilldrogo sig ett så ringa intresse, att de förväntningar man ställt på detta arrangemang icke alltid infriades. Förutsättningen för att staten genom bidrag skall stödja den av ABF ifrågasatta upplysningsverksamheten bör givetvis vara, att intresset är så stort hos allmänheten och att verksamheten får en sådan god tillslutning, att garantier skapas för ett gott resultat och en nyttig användning av medlen.

Med hänsyn härtill synes det överstyrelsen vara lämpligt att Kungl. Maj:t, för den händelse föreliggande framställning bifalles, föreskriver, att upplysningsverksamheten skall stå under kontroll av överstyrelsen och ABF och att anslaget ställas till förfogande endast i den mån inkomna rapporter ge vid handen, att verksamheten bedrivs med tillfredsställande resultat. Vidare synes statsbidraget böra vara tillgängligt för alla godkända studieförbund, som önska anordna föreläsningar i aktuella ekonomiska frågor.

Departementschefen har anfört följande.

Jag anser i likhet med överstyrelsen, att den ifrågasatta ekonomiska upplysningsverksamheten skulle kunna i händelse av tillräcklig anslutning bli

av stor betydelse. Jag har därför ansett mig böra biträda den gjorda framställningen. För ändamålet torde å tilläggsstat för innevarande budgetår böra anvisas ett reservationsanslag av 62 000 kronor. Jag vill framhålla, att den planerade upplysningsverksamheten icke är avsedd att bli en årlig anordning utan får betraktas som en tillfällig åtgärd. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:ts att meddela närmare bestämmelser angående anslaget disposition. I anslutning till vad överstyrelsen anfört vill jag framhålla, att ett utnyttjande av anslaget givetvis bör komma i fråga endast, om anslutningen till verksamheten blir så god, att densamma verkligen kan väntas fylla en uppgift. Verksamheten torde böra stå under kontroll av överstyrelsen och ABF. Vidare bör givetvis statsbidraget vara tillgängligt för alla godkända studieförbund, som önska anordna föreläsningar i aktuella ekonomiska frågor.

Utskottet har ansett sig böra tillstyrka, att medel till ifrågavarande studie- och upplysningsverksamhet anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Liksom skolöverstyrelsen och departementschefen utgår därvid utskottet ifrån, att anslaget kommer att utnyttjas endast därest anslutningen till verksamheten blir så stor, att denna verkligen kan förväntas fylla den avsedda uppgiften. Departementschefen har uttalat, att verksamheten bör stå under kontroll av överstyrelsen och ABF samt att statsbidraget bör vara tillgängligt för alla godkända studieförbund, som önska anordna föreläsningar i aktuella frågor. Utskottet får i anledning härav erinra om vad utskottet i sitt utlåtande nr 8 under punkten 295 anfört rörande en översyn av gällande bestämmelser angående förmedlingen av föreläsningar i anslutning till lokalt organiserat studiearbete.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må såsom *Bidrag till ekonomisk studie- och upplysningsverksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisa ett reservationsanslag av 62 000 kronor.

6:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, s. 42) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

7:o) **Extra utgifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, s. 42 och 43) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Extra utgifter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

Kapitalbudgeten.

Statens allmänna fastighetsfond.

8:o) Inrättande av en undertryckskammare m. m. vid akademiska sjukhuset i Uppsala. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 125 (bilaga 16, punkt 1, s. 113 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 18 mars 1949) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inrättande av en undertryckskammare m. m. vid akademiska sjukhuset i Uppsala* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 kronor.

9:o) Nybyggnad för genetiska institutionen vid universitetet i Lund. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 113) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nybyggnad för genetiska institutionen vid universitetet i Lund* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisa ett investeringsanslag av 33 000 kronor.

Stockholm den 29 april 1949.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Pauli, Rickard Lindström, Sven Larsson, Gränebo, Ohlon, Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Berling, Hesselbom, Bergh och Ivar Persson; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Svensson i Grönvik, Boman i Kieryd, Hjalmarson, Mårtensson i Uddevalla, Rubbestad, Ståhl, Lindholm, Bergstrand, Hoppe, Persson i Vinberg och Henriksson.
